

Vores tolkninger af andres adfærd

Dorthe Birkmose, psykolog, cand.psych., rådgiver og tilrettelæggende underviser, UCL Odense og Filadelfia Dianalund

Referatet er kort, da pointerne i oplægget er at finde i artiklen "Vores tolkninger af andres adfærd" af Dorthe Birkmose bragt i ViPU Viden, 15. årgang, nr. 2, juni 2013.
[Klik her for at læse artiklen.](#)

Dorthe Birkmose er optaget af to ting – hvordan passer vi på hinanden som praktikere, og hvordan passer vi på borgere og pårørende?

Problemskabende adfærd

Problemskabende adfærd er mange ting, og udadreagerende adfærd er kun en del heraf. Indadreagerende adfærd – som f.eks. misbrugen, selvskadende adfærd - er ikke så let at blive opmærksom på. Der findes også seksualiserende adfærd, og personer med gentagne adfærdsmønstre, hvor de f.eks. stiller det samme spørgsmål 50 gange i træk. Personalet, dvs. praktikerne, der arbejder med problemskabende adfærd, føler afmagt, og de risikerer at blive slidte.

Afmægtighedsfølelse

Der findes to – meget menneskelige - måder at håndtere afmægtighedsfølelse på. Den ene er at tage afmagten ind personligt. Tankerne centrerer om, at det er MIN skyld – det er MIG, der er uduelig. Her sætter den enkelte praktiker lighedstegn mellem problemet og sig selv som person. Det er meget ensomt at påtage sig den skyld, det slider på den enkelte praktiker, og problemet kan ikke løses.

Den anden måde at håndtere følelsen på er at vende afmagten ud: "Det er ham, det gør det! Der er noget galt med ham!". Her ser man adfærd som et personlighedstræk hos borgeren. Det kan bevirke, at praktikerne behandler borgere dårligt, hårdere og bliver mere grove. At opleve sig selv være grundlæggende irriteret på borgere, er opslidende – det var jo ikke derfor, man valgte et omsorgsarbejde.

Hvad stiller man op?

Praktikere efterspørger konkrete værktøj – quickfixes -, der kan ændre borgernes adfærd, men så enkelt er det ikke. Alle ved, hvor vanskeligt det er blot at ændre sin egen adfærd. I stedet mener Dorthe Birkmose, at praktikerne skal forsøge at forstå andres adfærd. Kort sagt: Den faglige tilgang skal i højsædet.

Det er godt at have i baghovedet, at borgere med problemskabende adfærd sikkert ikke oplever sig selv som værende "problemskabende". Adfærden er udtryk for noget andet. Som praktiker skal man være nysgerrig på, hvad det er, der er på spil? Hvad er årsagen, og hvad er formålet med denne adfærd? Adfærden skal tolkes ud fra den faglige tænkning, der hviler på en antagelse om, at mennesket er socialt. I forhold til psykiske belastninger er fagligheden det, der kan blive ved med at tilføje arbejdet energi.

Al adfærd er kommunikation, og som sociale væsner har vi brug for at forstå andre mennesker og at blive forstået. Men der sker misforståelser, og at vi ikke bliver hørt. Så skruer vi op for kommunikationen – den bliver højere og skarpere. På samme måde bygger frustrationerne sig op hos borgere og pårørende, som oplever, at de ikke kan kommunikere det, de gerne vil – frustrationer som udmunder i problemskabende adfærd.

Til slut understreger Dorthe Birkmose, at der skal kæmpes for den faglige tænkning. De to andre typer af tankesæt, hvor afmagten vendes ind eller udaf, er alment menneskelige og føles i det bestemte øjeblik meget sande. Praktikere skal være meget opmærksomme på ikke at blive snydt af egne tanker.